

**Mykola Matveyev, Candidate of Economic Sciences,
Associate Professor, Head of the Department
of Management and Marketing
Iuliia Shvediuk, Candidate of Economic Sciences,
Associate Professor
Ukrainian National Forestry University
Lviv, Ukraine**

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-244-9-20>

THE FEATURES OF STRATEGIC MANAGEMENT OF FORESTRY ENTERPRISE

ОСОБЛИВОСТІ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ЛІСОГОСПОДАРСЬКИМ ПІДПРИЄМСТВОМ

В останні роки питання реформування лісового господарства в Україні є особливо актуальним, адже зміни, які відбуваються в суспільстві та довкіллі вимагають динамічних організаційних і структурних управлінських рішень. Ефективним напрямом його вирішення є розроблення та реалізація «Державної стратегії управління лісами України до 2035 року» [1], яка визначає стратегічні цілі та шляхи їхньої реалізації з метою забезпечення сталого ведення та управління лісовим і мисливським господарством.

Стале ведення лісового господарства України потребує постійного вдосконалення, застосування дієвих механізмів і впровадження кращих світових практик. Зокрема, збереження біорізноманіття, підтримання екологічної стійкості та відновлювальної здатності лісових екосистем, підвищення біологічної продуктивності деревостанів, забезпечення виконання лісами екологічних, економічних і соціальних функцій для задоволення потреб сьогодення та майбутніх поколінь.

Загальна площа лісового фонду України становить 10,4 млн. га, зокрема, землі, вкриті лісовою рослинністю, охоплюють 9,6 млн. га, лісистість України становить 15,9%. Значна частка лісових

насаджень в Україні штучного походження, тому потребують посиленого догляду в умовах зміни клімату. Важливі напрями сталого управління лісами представлені на рис. 1, першочерговими завданнями є чітке відокремлення функцій формування та реалізації лісової політики, регуляторних функцій, контролю, моніторингу та здійснення виробничо-господарської діяльності лісгосподарськими підприємствами.

✓ зміна моделей і механізмів управління у сфері лісового господарства
✓ оптимізація та реорганізація структури і функцій суб'єктів господарювання державної власності в лісовій галузі
✓ наближені до природи методи лісівництва, відмова від суцільних рубок
✓ забезпечення прозорості лісгосподарської діяльності в частині відкритого електронного продажу деревини
✓ запобігання незаконним рубкам та збуту заготовленої деревини
✓ створення безпечного та комфортного робочого середовища

Рис. 1. Основні напрями сталого управління лісами в Україні

Стале управління лісами як динамічно розвиваюча концепція та практика лісового господарства спрямована на підтримання та підвищення економічних, соціальних та екологічних цінностей різних типів лісів, збереження та примноження усього спектру послуг лісових екосистем для покращення суспільного добробуту нинішнього та майбутніх поколінь [2]. Для досягнення цілей сталого розвитку [3] фахівці-практики спільно з лісівниками-науковцями активно апробують міжнародні стандарти щодо ведення лісового господарства та передовий зарубіжний досвід для забезпечення цілісності глобальної біоєкосистеми Землі.

За прогнозами експертів, підвищення температури повітря на 2–5°C протягом наступних десятиліть може спричинити значне послаблення екологічної стійкості або, навіть, зникнення більшості природних екосистем [4]. Посухи та повені, інші екстремальні погодні явища, за окремими сценаріями розвитку, можуть стати

постійними, зменшення кількості опадів влітку будуть супроводжуватись збільшенням частоти лісових пожеж та опустелюванням. Зміна клімату призведе до зниження продуктивності лісових насаджень, погіршення санітарного стану лісів, масового всихання деревостанів, пошкодження хворобами та шкідниками тощо.

Реформування лісового господарства в Україні передбачає залучення широкого кола заінтересованих сторін на різних етапах і стадіях прийняття рішень щодо управління лісами в межах законодавства і відповідно до встановлених процедур. Ефективне управління лісами може забезпечити вагомий внесок лісів у розвиток національної економіки (рис. 2).

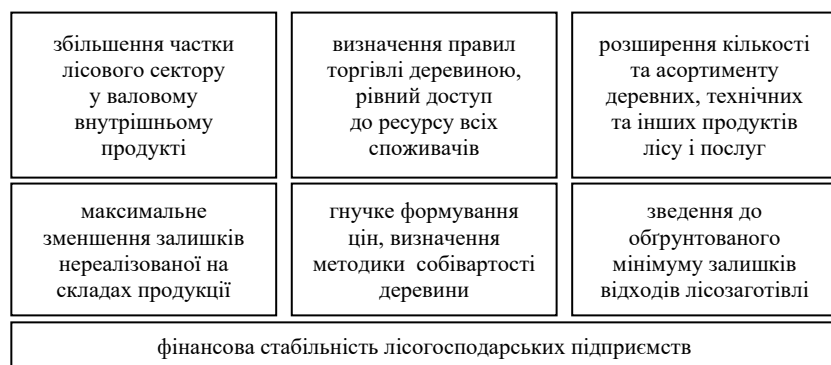

Рис. 2. Вплив управління лісами на розвиток економіки

Необхідність підготовки Стратегії полягала у важливій ролі лісів для екологічної, економічної та соціальної стабільності держави, особливо в умовах зміни клімату, поєднання принципів державного регулювання з механізмами ринкових відносин, збільшення кількості робочих місць, зайнятості сільського населення, створення прозорого ринку деревини тощо.

Аналіз глобальних екологічних загроз, напрямів ведення лісового господарства та управління лісами за кордоном дозволив ідентифікувати основні проблеми сучасного стану ведення лісового господарства в Україні та запропонувати ефективні шляхи їхнього вирішення (табл. 1).

**Проблеми лісового господарства
та основні заходи щодо їхнього вирішення**

Проблема	Шляхи вирішення
Незбалансованість між екологічними, економічними та соціальними функціями лісу	Перехід до сталого ведення лісового господарства, адаптація до змін клімату, збереження біорізноманіття
Недосконалий розподіл функцій управління	Зміна моделі та механізмів державного управління
Недосконала система правовідносин між суб'єктами лісового господарства	Побудова збалансованої системи правовідносин з одночасним запобіганням конфлікту інтересів
Високий рівень корупції та незаконної діяльності в лісах	Посилення відповідальності
Відсутність належного фінансування заходів з ведення лісового господарства та дефіцит відповідних фахівців у галузі	Фінансування за кошти спеціального фонду державного бюджету, місцевих бюджетів, власних коштів державних підприємств, власників лісів і коштів міжнародних організацій
Застаріла інформація про ліси та лісове господарство України	Моніторинг та проведення національної інвентаризації лісів
Погіршення санітарного стану лісів	Вирощування змішаних різновікових деревостанів, збільшення частки вибіркового рубок
Недостатня лісистість території України	Заходи з лісорозведення, збільшення площі лісів природного походження, підвищення екологічної стійкості та продуктивності деревостанів,
Недосконалий механізм управління комунальними лісами	Ліси комунальної власності фінансуються фондом охорони природи
Низька частка природозберігаючих технологій, охорони, захисту, розширеного відтворення лісів	Інвестиції в лісову галузь, запровадження державної програми для закупівлі сучасної лісгосподарської техніки та обладнання
Удосконалення механізму продажу деревини, незаконні рубки та збут незаконно заготовленої деревини	Впровадження прозорого ринку продажу деревини, підвищення конкурентоспроможності лісгосподарського виробництва
Низький рівень довіри до лісівників у суспільстві	Залучення різних груп зацікавлених сторін до прийняття рішень у сфері лісового господарства
Низька відвідуваність лісів громадянами, недостатній рівень рекреаційної та екоосвітньої інфраструктури в лісах та місцях масового відпочинку	Розширення доступу до інформації про ліси, розвиток екологічного туризму, підвищення екологічної культури, створення та облаштування екологічних стежок, місць відпочинку

Аналіз проблем у сфері лісового господарства засвідчує, що сьогодні вже розроблено та запропоновано для реалізації ефективні практичні заходи щодо їх вирішення. Зрозуміло, що деякі з них є комплексними та довготривалими в часі, окремі проблемні питання вимагають реформування лісового господарства та посилення підтримки з боку держави, але більшість виявлених проблем можуть бути вирішені в короткостроковій перспективі і не потребують залучення значних додаткових фінансових ресурсів.

Література:

1. Про схвалення Державної стратегії управління лісами України до 2035 року. Розпорядження Кабінету Міністрів України № 1777-р від 29.12.2021 р. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
2. Sustainable Forest Management. FAO. URL: <https://www.fao.org/forestry/sfm/en>.
3. Transforming our world: the 2030 agenda for sustainable development. URL: <https://sustainabledevelopment.un.org/post2015>.
4. Forest Strategy 2020. URL: <https://www.bmel.de/EN/topics/forests/forests-in-germany/forest-strategy-2020.html>.